

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-48>

**PECULIARITIES OF CUSTOMS CLEARANCE
OF HUMANITARIAN AID DURING THE LEGAL REGIME
OF MARTIAL LAW**

**ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ
ДОПОМОГИ В ПЕРІОД ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО
СТАНУ**

Ivanchenko E. P.

*Candidate of Juridical Sciences
(Ph.D.),
Professor,
Ukrainian Technological Academy,
Advisor
Association of Customs Brokers
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Іванченко Е. П.

*кандидат юридичних наук,
професор
Українська технологічна академія,
радник
Асоціація митних брокерів України
м. Київ, Україна*

Повномасштабна війна РФ проти нашої держави актуалізувала зовнішні і внутрішні загрози, що постали не тільки перед Україною, а і перед світовою системою безпеки в цілому. Введення правового режиму воєнного стану вплинуло на зміну пріоритетності напрямів реалізації завдань державної митної політики, спрямувавши її на посилення існуючих безпекових аспектів та спрощення митних процедур і формальностей [1].

Для оперативного та скоординованого вирішення питання щодо отримання Україною гуманітарної допомоги Постановою Кабінету Міністрів «Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану» України від 1 березня 2022 року № 174 (Постанова №174) (втратила чинність) [2] *вперше було встановлено*, що на період воєнного стану пропуск через митний кордон України гуманітарної допомоги окремих товарів, які ввозяться на митну територію України і систематизовані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), відповідно до Закону України «Про Митний тариф України» (та додатків до нього) [3], здійснюється за місцем перетину митного кордону України, шляхом подання в паперовій або електронній формі декларації, заповненої особою, що перевозить відповідний товар, *без*

застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та без оформлення гарантійних листів. Дія затвердженого порядку розповсюджувалася лише на окремі товари гуманітарної допомоги подвійного та /або військового призначення, у значенні Закону України «Про гуманітарну допомогу» [4]. Важливо, що такі товари визначались як гуманітарна допомога за декларативним принципом без прийняття відповідного рішення спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги та надання гарантій.

Згідно Постанови № 174 встановлювалася особлива процедура Е-декларування гуманітарної допомоги через Особистий кабінет на Єдиному державному інформаційному веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Декларація приймалася в інформаційну систему Держмитслужби з присвоєнням їй унікального електронного ідентифікатора і після завершення митного оформлення засвідчувалася митником шляхом проставляння особистої номерної печатки на роздруківці електронної декларації [5]. Подання декларації в паперовій формі не заборонялося. Крім того, відповідно до Додатку № 2 до Постанови № 174, встановлювався перелік товарів гуманітарної допомоги, до яких застосовувався окремий порядок пропуску через митний кордон України, що був можливим за умови подання до митних органів гарантійного листа кінцевого користувача товарів.

Слід зазначити, що законодавством встановлено певні обмеження щодо ввезення на територію України окремих категорій товарів. Заборонено ввезення на митну територію України: 1) в митному режимі імпорту товарів з РФ (Постанова Кабінету Міністрів України № 426 від 09.04.2022 року) [6]; 2) товарів, що походять з РФ (Постанова Кабінету Міністрів України № 1147 від 30.12.2015 року) [7]. Крім того, залишилась чинною загальна процедура визначена Законом України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» [8] та «Порядком здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 86 від 28 січня 2004 року [9].

20 вересня 2022 року було утворено Тимчасову слідчу комісію (ТСК) з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, яка на підставі Звіту від 21 вересня 2023 року № 3395-IX [10] встановила численні проблеми обліку і контролю за отриманням та

цільовим використанням гуманітарної допомоги. ТСК рекомендувала Кабінету Міністрів України підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України законопроекти, спрямовані на вирішення проблемних питань, визначених у звіті ТСК.

Висновки ТСК лягли в основу розробки нової Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану» від 5 вересня 2023 року № 953 (Постанова № 953) [11], яка набрала чинності з 1 грудня 2023 року, та згідно якої електронне формування та/або подання декларації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, здійснюється через єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» або через автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги, регламентація функціонування якої визначена «Положенням про автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації ведення автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги» від 9 жовтня 2020 року № 927 [12]. Також Постановою № 953 було запроваджено постійний моніторинг з боку Нацсоцслужби даних щодо гуманітарної допомоги та її розподілу.

Наведений аналіз змін митного законодавства України стосовно порядку ввезення гуманітарної допомоги доводить, що в процесі спрощення та лібералізації митних процедур забезпечення національної безпеки, обороноздатності та економічної стабільності України залишається пріоритетним напрямком і потребує постійного контролю та вдосконалення з боку державних органів влади.

Література:

1. Іванченко Е. П. Особливості діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану: сучасний стан та перспективи правового регулювання. *Юридичний вісник*. 2023/6. С. 26-36.
2. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2022 року № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text>.
3. Про Митний тариф України: Закон України від 19 жовтня 2022 року № 2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>.
4. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.

5. Державна митна служба України. Митне оформлення в умовах військового стану. URL: <https://customs.gov.ua/en/mitne-oformlennia-gumanitarnoyi-dopomogi-v-umovakh-voienного-stanu>.

6. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2022 року. № 426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text>.

7. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2015-%D0%BF#Text>.

8. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання: Закон України від 20 лютого 2003 року № 549-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text>.

9. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 року. № 86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2004-%D0%BF#Text>.

10. Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави: Постанова Верховної Ради України від 21 вересня 2023 року № 3395-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3395-IX#Text>.

11. Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text>.

12. Деякі питання організації ведення автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року. № 927. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2020-%D0%BF#Text>.